

تک فرزندی و عوارض آن

تمایل به فرزند دار شدن، فطری و برای تداوم نسل و بقاء انسان‌ها ضروری است. در قرن بیست و یکم نرخ تولد و اندازه خانواده‌ها به وضوح کاهش و تعداد خانواده‌های تک فرزند افزایش یافته است. اگرچه عوامل بسیار زیادی در گرایش به تک فرزندی نقش دارند، نتایج بررسی‌ها نشان می‌دهد عدم آگاهی از پیامدهای تک فرزندی نقش مهمی بر رواج این پدیده دارد و در خیلی از موارد غفلت از فرزندآوری به موقع، باعث می‌شود که خانواده‌ها نتوانند به تعداد فرزند دلخواه خود دست یابند. چرا که افزایش سن خانم‌ها باعث کاهش شانس باروری موفق می‌شود. به همین خاطر توصیه می‌شود، همه زوج‌ها در اولین فرصت ممکن به تعداد فرزند دلخواه خود دست یافته و از تاخیرهای بدون دلیل پرهیز کنند. تک فرزندی از جنبه‌های مختلفی در سطح خانواده و جامعه قابل ارزیابی است.

■ معایب تک فرزندی از بعد فردی

ممکن است کودک تنها:

- ✓ به دلیل توجه زیاد پدر و مادر و سایر بستگان نزدیک از اعتماد به نفس کمتری برخوردار باشد .
- ✓ به دلیل نداشتن خواهر/ برادر فرصت تجربه برخی از احساسات و چگونگی کنترل و مدیریت آن‌ها را نداشته باشد و از مهارتهای تعاملی کمتری برخوردار باشد.
- ✓ انعطاف پذیری، تاب آوری و هوش هیجانی کمتری داشته باشد. (تحمل کمتر و حساسیت بیشتر نسبت به رفتار دیگران داشته باشد. انتظار رفتار خلاف خواسته خود را نداشته و معمولاً هر مخالفت را بدون دلیل و به خاطر نیتی خاص تفسیر می‌کند.)
- ✓ بخاطر مراقبت بیش از حد پدر و مادر، احساس کند زیر ذره بین است، آزادی‌های معقولش محدود شده و از دخالت آنها در کارش خسته شود.
- ✓ به دلیل ارتباط کمتر با کودکان و تماس بیشتر با بزرگسالان، مقتضای کودکی خود را بروز ندهد و رفتاری مانند بزرگسالان داشته باشد (نتواند آن گونه که لازم است بچگی کند) .

مواردی که باید همواره به یاد داشت :

- ✓ مهد کودک می‌تواند محیط مناسبی برای فرزندان شما در برخی از ابعاد باشد ولی به هیچ عنوان نمی‌تواند جای خواهر / برادر را برای فرزند شما پر کند .
- ✓ سعی نکنید دختر خاله، پسر عمه و ... را به عنوان خواهر و برادر کودک معرفی کنید، روابط افراد در بزرگسالی با دوران کودکی متفاوت است.
- ✓ عده‌ای معتقدند مشکلات تک فرزندی، نه به خاطر تک فرزندی بلکه به دلیل رفتار والدین با کودکان تک فرزند بروز می‌کند.

■ معایب تک فرزندی از بعد جامعه

- ✓ افزایش احتمال طلاق در بزرگسالی .
- ✓ رواج تک فرزندی باعث پیری و به دنبال آن کاهش جمعیت کشور می‌شود .
- ✓ کاهش نسل جوان و پیرشدن جمعیت، می‌تواند چرخه تولید و اقتصاد جامعه سبب گسترش فقر در جامعه شود.
- ✓ تمایل کمتر خانواده‌های تحصیلکرده به تک فرزندی ، می‌تواند سبب کاهش متوسط ضریب هوشی جامعه شود .
- ✓ با توجه به زیاد شدن امید به زندگی، تک فرزندان نمی‌توانند به راحتی همه مسئولیت‌های نگهداری از پدر و مادر مسن خود را تقبل کنند و بنابراین نیاز به خانه‌ها و محل‌های نگهداری سالمندان افزایش می‌یابد.

• لازم به ذکر است مطالعاتی نیز منتشر شده اند که به جنبه های مثبت تک فرزندی پرداخته اند ولی تعداد آنها در قیاس با مطالعاتی که به تبعات منفی آن پرداخته اند کمتر است. مطالعات متعدد در چین بر این باورند که به موازات افزایش تعداد خانواده های تک فرزند باید انتظار تغییرات گسترده ای را در رفتار جامعه چین داشت به طوری که از آن به عنوان "بمب ساعتی رفتاری" نام برده اند.

به طور کلی با توجه به اینکه خانواده در حکم یک نظام و سیستم است، در خانواده تک فرزند، این سیستم به شکل یک مثلث در خواهد آمد و ارتباطها بسیار محدود است و فرزند فقط با پدر و مادر بزرگسال خود تعامل دارد و بسیاری از روابط اجتماعی شکل نخواهد گرفت. حال زمانی که تعداد فرزندان افزایش می یابد این نظام ارتباطی به صورت توانی افزایش می یابد و گسترش پیدا می کند. تعامل فرزند با پدر و مادر و خواهر و برادر و ارتباط چهره به چهره، روش های حل مسئله، تعامل، همدلی، صمیمیت، گذشت و تفکر خلاق شکل خواهد گرفت و خانواده شباهت بیشتری به جامعه واقعی پیدا خواهد کرد و کودک می تواند در این حالت نمونه ای از تعاملات و ارتباطات موجود در اجتماع واقعی را ببیند و نحوه صحیح برخورد با مسائل و موضوعاتی که در آینده در جامعه با آنها مواجه خواهد شد را بیاموزد و تمرین کند.